

4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ. СУДОУСТРІЙ. ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

DOI: <https://doi.org/10.35774/app2019.03.107>
УДК 34.07

Сергій Банах,

кандидат юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2300-1220>

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Проведено аналіз інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів. Доведено, що в нашій країні необхідно удосконалювати міжвідомчу систему інформаційного забезпечення відповідно до вимог міжнародних стандартів. Запропоновано напрямки вирішення завдань сучасного інформаційного забезпечення в органах внутрішніх справ України.

Ключові слова: правоохоронні органи, інформаційна безпека, інформаційне забезпечення, національна поліція.

Бібл.: 9.

Банах С.

Понятие информационной деятельности правоохранительных органов

Анализируется информационное обеспечение деятельности правоохранительных органов. Доказано, что в нашей стране необходимо совершенствовать межведомственную систему информационного обеспечения в соответствии с требованиями международных стандартов. Предложены направления решения проблем современного информационного обеспечения в органах внутренних дел Украины.

Ключевые слова: правоохранительные органы, информационная безопасность, информационная безопасность, национальная полиция.

Banakh S.

Concept of information activity of law enforcement bodies

The article analyzes information support of law enforcement agencies activity. It is proved that in our country it is necessary to improve the interdepartmental system of information provision in accordance with the requirements of international standards. The directions of solving the problems of modern information provision in the organs of internal affairs of Ukraine are proposed.

Law enforcement information support is an up-to-date not only for Ukraine, but also for many foreign countries, where much attention is paid to creating and the use of information systems for police activity. Police structures

© Сергій Банах, 2019

of different countries are everything interact more often, in particular in the permanent counteraction to international crime, terrorism etc. Law enforcement agencies also cooperate with United Nations peacekeeping missions, bilateral agreements between countries and multilateral agreements concluded by international organizations. This allows police officers from different countries to share information and experience, combining the results of their activities.

The relevance of the use of information technologies is increasing due to the intensive implementation of by engaging computer technology in law enforcement activities. This process affects the organization investigation of criminal offenses, methodological support of national police officers, and also the introduction of automated systems search information about any objects (persons, objects, events) promotes scientific and organizational work, optimizes the collection, storage, systematization and analysis of evidence the implementation of investigative measures has now gained considerable experience in applying advanced technologies in the process crime prevention and investigation, search for suspect, forensic examination.

The tasks of modern information support should be achieved within the the implementation of a unified information security policy; creating multi-purpose information ATS subsystems; improvement of organizational and personnel support of information units; integration and systematization of ATS information records at all levels; building information network; creation of conditions for effective functioning of information records, ensuring them completeness, reliability, relevance and security; re-equipment of information units with modern computer hardware; expanding the network of computer jobs for users of information subsystems; further computerization of information records; establishing police interaction with the public in developing effective ways of providing this; introduction of new forms and methods ATS information support; legal education through the media; improvement legislation.

Keywords: law enforcement agencies, information security, information security, national police.

Постановка проблеми. Інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності є актуальним питанням не тільки для України, а й для багатьох зарубіжних країн, де багато уваги приділяється створенню та використанню інформаційних систем для діяльності поліції. Поліцейські структури різних країн все частіше взаємодіють між собою, зокрема у перманентній протидії міжнародній злочинності, тероризму тощо. Правоохоронні органи також співпрацюють з миротворчими місіями Організації Об'єднаних Націй, двосторонніми угодами між країнами та багатосторонніми угодами, укладеними міжнародними організаціями, що дозволяє співробітникам поліції з різних країн обмінюватися інформацією та досвідом, покращуючи результати їх діяльності.

Актуальність використання інформаційних технологій зростає і у зв'язку з інтенсивним впровадженням комп'ютерної техніки в діяльність правоохоронних органів. Цей процес впливає на організацію розслідування кримінальних правопорушень, методичне забезпечення працівників національної поліції, а також впровадження автоматизованих систем пошук інформації про будь-які об'єкти (особи, об'єкти, події) сприяє науковій і організаційній роботі, оптимізує збір, зберігання, систематизацію та аналіз доказів Для реалізації слідчих заходів зараз накопичено значний досвід застосування передових технологій у процесі профілактики та розслідування злочинів, пошук підозрюваного, проведення судово-медичних експертиз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інформаційного забезпечення та загалом правоохоронної діяльності у вітчизняній правовій науці не було приділено достатньо уваги. Наукові розробки переважної більшості сучасних дослідників, зокрема роботи О. Бандурки, А. Губанова, О. Долженкова, Є. Железова, В. Золотарева, І. Козаченка, В. Некрасова, В. Оргинського, І. Сервецького, М. Смирнова, М. Стацака, І. Шинкаренка, В. Фільштейна та ін., побудовані на аналізі категорії «правоохоронна діяльність», її функцій, структури, кадрового та матеріального забезпечення.

Метою статті є аналіз стану адміністративно – правового забезпечення правоохоронної діяльності та її інформаційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Очевидно, однією із найважливіших умов підвищення рівня протидії злочинності є широке застосування сучасних досягнень науково-технічного прогресу, а також інформаційних технологій.

Інформаційні технології – сукупність методів, інформаційних процесів, що забезпечують швидку обробку даних, ефективний пошук інформації, групування даних, доступ до джерел інформація незалежно від місцезнаходження суб'єкта [1].

Зарубіжний досвід поліцейської діяльності в особливих умовах і збройних конфліктів, і антитеористичних операцій показав, що одним з найважливіших і конкретних видів оперативної підтримки є інформаційне забезпечення. Відповідно до позиції, що поширюється у вітчизняній науковій літературі, інформаційне забезпечення здійснюється в масштабних операціях за допомогою: «усталеного механізму

державного контролю за процесом інформаційної політики ... впливу через засоби масової інформації на суспільної свідомості, як у середині країни, так і за кордоном».

Наша держава повинна враховувати позитивний міжнародний досвід із врахуванням національних особливостей формування та діяльності органів Національної поліції. Особливої уваги заслуговує досвід Великої Британії та Північної Ірландії у розробці та впровадженні корпоративної інтегрованої моделі даних, розробленої для потреб поліції. Як зазначив А. Москвич, цей проект містить кілька ключових елементів. Відповідно, основною корпоративною інформаційною моделлю є каталог інформаційних об'єктів [2, с. 30]. Особливу увагу заслуговує той факт, що, як звичайний словник, він визначає кожен елемент інформації, що використовується різними підрозділами поліції, від ордерів на арешт до листків непрацездатності. Вона створена таким чином, що встановлює і чітко показує ієрархічне відношення між інформаційними об'єктами.

Основним джерелом криминологічної інформації у Великій Британії можна вважати Британський огляд Crime Survey for England and Wales (British Crime Survey), що містить основні кількісні та якісні показники злочинності та готується МВС даної держави.

Так, протягом останніх десяти років в Англії та Уельсі (на її території мешкає близько 88% населення, які вчиняють майже 90% всіх злочинів), відбувається поступове скорочення як абсолютних, так і відносних показників злочинності. Зокрема, у 2013 р. поліцією цієї країни було зареєстровано 5.9 млн. злочинів, у 2015 р. – 5.4 млн., а у 2016 р. – млн. злочинів [3].

Одним із ефективних нововведень у сфері боротьби із злочинністю та підвищення правової поінформованості британців про злочинність є запровадження чи не першого у світі електронного сервісу під назвою Карта злочинності, яка надає можливість для будь-якого користувача мережі Інтернет оцінити рівень криминогенності у будь-якій частині столиці Великої Британії. Зокрема, сервіс дає змогу визначити динаміку злочинності у певній частині Лондона, виявити найбільш розповсюджені злочини чи делікти відповідного району, порівняти показники злочинності теперішнього часу із попередніми роками, отримати інформацію про працівників поліції, які обслуговують відповідний район тощо.

Різні райони Лондона на цій карті мають власний колір від блакитного до червоного, що свідчить про підвищення рівня криминогенності у британській столиці. Карта злочинності виявилась дуже вдалим експериментом МВС Великої Британії, що доводить підвищену зацікавленість британців протягом двох років сервісом скористалось понад 500 млн. разів.

Безперечно такий підхід сприяє досягненню мети так званої обслуговуючої функції поліції, узгоджується із принципами політики орієнтування на громади. Карта злочинності завдяки розширенню уявлень людей про рівень злочинності в районі їх проживання чи роботи сприяє зменшенню віктимізації населення, скороченню витрат на злочинність. Але однією із головних її переваг є соціальна спрямованість цього сервісу, завдяки якому підвищується довіра до поліції та всієї системи органів влади [4].

Крім того, Сполучене Королівство має багато оперативних розвідувальних служб, включаючи оперативний розвідувальний підрозділ 22-го полку SAS, який надає широку інформаційну підтримку силам спеціальних сил. Серед функцій оперативного розвідувального підрозділу ми відзначимо збір даних щодо можливих напрямків майбутніх військових дій (фізико-географічні умови, історія, культура, релігія тощо), збройних сил імовірного ворога, зокрема наявність протидії – підривні блоки; адміністрування баз даних про терористичні організації та прогнозування терористичних актах. Він також збирає дані та узагальнює досвід бойового застосування спеціальних антитерористичних підрозділів усіх країн. Він активно співпрацює з Комітетом з питань оборони і зовнішньої політики, британською військовою розвідкою і контррозвідкою, іншими розвідувальними службами національних збройних сил, а також зі спеціальними підрозділами країн НАТО.

На нашу думку, зазначені заходи дають змогу досягти високої ефективності діяльності поліції щодо попередження злочинів або їх припинення та розкриття. Вважаємо, що керівництво правоохоронних органів України повинно прийняти зазначені пропозиції до свого відома та застосувати їх відповідно до можливостей нашої держави.

Суттєвий вплив на систему інформаційного забезпечення роботи поліції США мало запровадження у місті Нью-Йорк системи Compstat та її подальше розповсюдження в інших містах США. В. Волш визначає Compstat як цілеспрямований стратегічний управлінський процес, що використовує комп'ютерні технології, оперативну стратегію й управлінську підзвітність з метою формування підходу до забезпечення поліцейським департаментом послуг у сфері контролю злочинності [5, с. 362].

Іншими словами, Compstat є не лише системою інформаційного забезпечення поліції, але й системою управління ресурсами поліцейського департаменту.

Ключовим елементом системи Compstat є електронна база даних, до якої регулярно вносять інформацію про вчинені злочини та правопорушення. Використання комп'ютерних технологій дозволяє виявляти збільшення кримінальної активності та формулювати підходи боротьби з нею. Іншим ключовим елементом Compstat є робочі зустрічі керівництва поліцейських дільниць, на яких обговорюється стан протидії злочинності. Загалом виокремлюють чотири основних компоненти Compstat: 1) своєчасна та точна інформація; 2) швидке розгортання ресурсів; 3) ефективна тактика; 4) постійне вдосконалення.

Як вже вказувалося, ключовим показником, що використовується при оцінці роботи поліцейських підрозділів у Compstat, є зниження рівня злочинності. Поліцією США і ЄС було спеціально створено підрозділи поліцейської розвідки, основною функцією яких є отримання оперативно-розшукової інформації про злочинців, їх дії, наміри та предмети, що здобуті незаконним шляхом. Щодо цього заслуговує на увагу досвід поліцейських Ізраїлю, які неодноразово доводили свою здатність захопити й обеззброїти «терористів-смертників» із вибуховими пристроями, що підтверджує спроможність забезпечити швидке реагування на будь-які злочинні діяння [6, с. 41].

В Ізраїлі також особлива увага приділяється інформаційному забезпеченню охорони громадського порядку, а кожен патрульний автомобіль оснащено комп'ютером, який дозволяє в лічені секунди отримати необхідну інформацію, що міститься в базі даних інформаційних систем поліції [7, с. 59].

У складі Департаменту Ізраїлю діє особливий відділ спеціальних розслідувань і завдань (МАТІВ), метою якого є збір і аналіз інформації щодо кримінального світу, організованої злочинності, контрабанди, незаконного обігу наркотичних засобів. Окремим напрямком діяльності МАТІВ є збір інформації, що стосується палестинських громадських організацій та окремих осіб.

У штабі ізраїльської поліції працює Відділ оперативної інформації, у розпорядженні якого є центральний комп'ютер, тобто централізована база даних, зокрема з проблем боротьби з кримінальною злочинністю, розвідки, операціями поліції. Центральний комп'ютер об'єднано з банками інформації по всій країні [7, с. 87].

В Україні активно впроваджують міжнародний досвід використання різноманітних інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем оперативно-розшукового та інформаційно-довідкового призначення.

Так, Наказом НП України від 30 грудня 2015 р. № 228 створено Департамент інформаційної підтримки та координації поліції (далі – ДІПКП) «102» НП України, який організовує та здійснює передбачені законодавством України заходи, спрямовані на інформаційно-аналітичне та інформаційно-пошукове забезпечення правоохоронної діяльності й захист персональних даних під час їх обробки у структурних підрозділах апарату НП України.

ДІПКП визначає основні напрями діяльності поліції у сфері інформатизації, здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, бере участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів МВС із питань, що належать до компетенції поліції та стосуються інформаційно-аналітичного забезпечення, а також оброблення персональних даних в органах і підрозділах поліції.

Завданнями використання інформаційно-комунікаційних технологій у підрозділах НП України є такі: забезпечення можливості оперативного отримання інформації у повному, систематизованому та зручному для користування вигляді співробітниками та підрозділами НП України для розкриття, розслідування, попередження кримінальних правопорушень і розшуку злочинців;

– збирання, оброблення та узагальнення оперативної, оперативно-довідкової, аналітичної, статистичної та контрольної інформації для оцінки ситуації та прийняття обґрунтованих оптимальних рішень на всіх рівнях діяльності підрозділів НП України;

– забезпечення динамічної та ефективної інформаційної взаємодії всіх галузевих служб і підрозділів НП України, інших правоохоронних органів, державних установ, різних груп громадськості, мас-медіа;

– забезпечення захисту інформації [8].

Фахівцями в сфері інформаційних технологій спільно з співробітниками Управління інформаційного забезпечення Головного управління Національної поліції в Харківській області розроблено інноваційний підхід, реалізований на сучасних веб-технологіях, у вигляді веб-порталу www.police.kh.ua, який забезпечує можливість переходу поліції до взаємодії з населенням на абсолютно нових, сучасних принципах, що відповідають європейським вимогам.

Портал забезпечує виконання трьох груп функцій: 1) інформування громадськості про стан злочинності в регіоні (в даному випадку – в Харківській області), 2) реалізація зворотного зв'язку з населенням, 3) надання сервісних послуг.

До першої групи функцій належать такі – відображення на географічній карті місцевості всіх зареєстрованих поліцією злочинів, в т.ч. розкриті і нерозкриті, із забезпеченням можливості вибору: а) одного або декількох видів злочинів; б) обраного району (або районів) Харкова або Харківської області; в) обраного проміжку часу (за останній день, тиждень, місяць та ін.);

– відображення на географічній карті місцевості ділянок концентрації всіх зареєстрованих поліцією злочинів із забезпеченням можливості вибору: а) одного або декількох видів злочинів; б) обраного району (або районів) Харкова або Харківської області; в) обраного проміжку часу (за останній день, тиждень, місяць та ін.);

– відображення на географічній карті місцевості всіх доступних відеокамер з можливістю перегляду в on-line режимі в реальному часі ситуації в спостережуваній цією відеокамерою (або декількома відеокамерами одночасно) ділянці місцевості.

Ця можливість цікава тим, що дає змогу: спостерігати розвиток ситуації під час масових заходів у реальному часі; зацікавленим особам (наприклад, родичам) спостерігати ситуацію в реальному часі в місці знаходження спостережуваних осіб (наприклад, дітей або інших близьких родичів); відображення на географічній карті місцевості розташування всіх дільничних інспекторів з можливістю перегляду їх контактної інформації та зон їх обслуговування (списку будинків); можливість перегляду списку всіх злочинців, які перебувають в даний момент в розшуку, а також осіб, зниклих без вісті.

До функцій реалізації зворотного зв'язку (інтерактивної взаємодії) належать такі: можливість для будь-якого громадянина відправити повідомлення про правопорушення, про небезпечний предмет і ін. по Інтернету з прикріпленням файлу з фотозображенням або відео описуваної події або предмета; можливість оцінки ефективності діяльності поліції в режимі інтерактивного опитування (в перспективі).

До сервісних функцій належить одна з найбільш часто використовуваних можливостей замовити в порталі довідку про судимість. У перспективі передбачено розширення сервісних функцій шляхом додавання модуля оцінки ефективності діяльності поліції за допомогою інтерактивного опитування і розширення функції інформування населення додаванням аналітичного модуля аналізу динаміки розвитку злочинності за різними категоріями злочинів за різні проміжки часу [9, с. 376–377].

Висновки. Вирішення завдань сучасного інформаційного забезпечення має бути досягнуто за рахунок упровадження єдиної політики інформаційного забезпечення; створення багатопільових інформаційних підсистем діяльності ОВС; удосконалення організаційно-кадрового забезпечення інформаційних підрозділів; інтеграції та систематизації інформаційних обліків ОВС на всіх рівнях; розбудови інформаційної мережі; створення умов для ефективного функціонування інформаційних обліків, забезпечення їх повноти, вірогідності, актуальності та безпеки; переоснащення інформаційних підрозділів сучасною потужною комп'ютерною технікою; поширення мережі комп'ютерних робочих місць користувачів інформаційних підсистем; подальшої комп'ютеризації інформаційних обліків; установлення взаємодії міліції з населенням у розробці ефективних способів такого забезпечення; упровадження нових форм і методів інформаційного забезпечення ОВС; правове виховання через засоби масової інформації; удосконалення законодавства.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. О разработке корпоративной информационной системы в английской полиции / пер. Москвичева А. И. *Борьба с преступностью за рубежом. Ежемесячный информационный бюллетень*. Москва : ВИНТИ. 2014. № 10. С. 42.
3. Van Dijk, J.J. M., van Kesteren, J. N. & Smit, P. (2008). Criminal Victimization in International Perspective, Key findings from the 2004-2005 ICVS and EU ICS. *The Hague, Boom Legal Publishers* 2008 accessed at [1] May 7. 2008.
4. Колодяжний М. Г. Досвід Великої Британії у використанні громадськості щодо запобігання злочинності. *Форум права*. 2013. № 3. С. 317–323.
5. Walsh, William F. Compstat: An Analysis of an Emerging Managerial Paradigm. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*. 2001. Volume 24. Issue3. pp. 347–362.

6. Савелий М. Полицейская разведка в обеспечении безопасности. *Профессионал*. 2005. № 3. С. 40–43.
7. Фильштейн В. Л. Министерство внутренней безопасности и Национальная полиция Государства Израиль: организационно-правовые основы функционирования : монография. Кировоград : Код, 2008. 188 с.
8. Департамент інформаційної підтримки та координації поліції «102» Національної поліції України / Національна поліція України. URL: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1820541> (дата звернення: 7.08.2019).
9. Узлов Д. Ю., Струков В. М. Про новий підхід до взаємодії поліції з населенням на основі сучасних інформаційних технологій. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*: тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 листопада 2016 року) / МВС України, Харківський нац. ун-т внутрішніх справ. Харків, 2016. 472 с.

References

1. Pro Natsionalnu politsiiu [About the National Police]: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 № 580-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady – Verkhovna Rada Information*, № 40-41 [in Ukrainian].
2. O razrabotke korporativnoi ynformatsyonnoi systemy v anhlyiskoi polytsyy [On the development of corporate information system in the English police] (2014) / per. Moskycheva A. Y. Borba s prestupnostiu za rubezhom. *Ezhemesiachnyj ynformatsyonnyy biuleten. Moskva: VYNYTY, 10*, 42 [in Russian].
3. Van Dijk, J.J.M., van Kesteren, J.N. & Smit, P. (2008). Criminal Victimization in International Perspective, Key findings from the 2004–2005 ICVS and EU ICS. The Hague, Boom Legal Publishers 2008 accessed at [1] May 7, 2008 [in English].
4. Kolodiaznyi, M.H. (2013). Dosvid Velykoi Brytanii u vykorystanni hromadskosti shchodo zapobihannia zlochynnosti [UK's experience in the use of crime prevention by the public]. *Forum prava – The forum of law*, 3, 317–323 [in Ukrainian].
5. Walsh, William F. (2001). Compstat: An Analysis of an Emerging Managerial Paradigm. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 24(3), 347–362 [in English].
6. Savelyi, M. (2005). Polytseiskaia razvedka v obespecheny bezopasnosti [Police intelligence in security]. *Professyonal – Professional*, 3, 40–43 [in Russian].
7. Fylshtein, V.L. (2008). *Mynysterstvo vnutrennei bezopasnosti y Natsyonalnaia polytsyia Hosudarstva Yzrayl: orhanyzatsyonno-pravovye osnovy funktsyonyrovaniya [Ministry of Internal Security and the National Police of the State of Israel: Organizational and Legal Basis of Operation]*: monohrafiya. Kirovohrad: Kod [in Ukrainian].
8. *Departament informatsiinoi pidtrymky ta koordynatsii politsii «102» Natsionalnoi politsii Ukrainy [Department of Information Support and Coordination of Police «102» of the National Police of Ukraine]* / Natsionalna politsiia Ukrainy. Retrieved from <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1820541> [in Ukrainian].
9. Uzlov, D.Iu., Strukov, V.M. (2016). *Pro novyi pidkhid do vzaiemodii politsii z naseleнням na osnovi suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii. «Suchasni problemy pravovoho, ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku derzhavy» [About a new approach to police interaction with the population based on modern information technologies]*: tezy dop. V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kharkiv, 18 lystopada 2016roku) / MVS Ukrainy, Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. Kharkiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.08.2019.